

УДК 1(091)

ПРОВІДЕНЦІАЛЬНІ МОТИВИ У ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДАХ ПЕРШИХ КОЛОНІСТІВ НОВОЇ АНГЛІЇ

Ярослав Соболевський

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна,
yasobolevsky@gmail.com*

Проаналізовано процес становлення провіденціальних мотивів у світоглядних орієнтирах перших колоністів Нової Англії. Розкрито головні риси пуританського світогляду, а також релігійні, політичні, економічні та соціокультурні передумови виникнення ідеї релігійно-месіанської богообраності протестантських конгрегацій. Визначено основні характеристики філософської думки Отців-засновників Нової Англії. Продемонстровано головні риси філософських поглядів пуритан, які полягають у провіденціальних поглядах, тверезому економічному розрахунку, апеляції до небесного ідеалу, особистісному внутрішньому релігійному переживанні та соціальному благополуччю.

Ключові слова: американська філософія, пуританство, особистість, Бог, провіденціалізм.

Постановка проблеми. Для історико-філософських досліджень американської філософії важливою складовою частиною є пошуки витоків формування перших мотивів філософської думки Америки. Зацікавленість раннім періодом в історії американської філософії зростає у другій половині ХХ ст. разом із посиленням інтересу до ранньої американської культури. У Сполучених Штатах колоніальну філософію досліджували Б. Маккінон, П. Міллер, В. Л. Паррінгтон, І. В. Райлі, Г. Шнайдер та інші, за радянських часів – історики та історики філософії О. Богомолів, М. Покровський, Є. Староверова, в українській традиції питаннями пуританізму, колоніальної філософії займалися П. Голобуцький, В. Любашенко, М. Тофтул та інші. Проте дослідження філософських поглядів отців-засновників американської держави є лише поодинокими розвідками і не мають комплексного характеру.

Мета статті – здійснити історико-філософську реконструкцію світоглядних позицій перших пілігримів у Новому світі, проаналізувавши релігійні та суспільно-політичні умови в Європі та у перших колоніях Америки; дослідити завдяки вивченню електронних архівів тексти першоджерел та коментаторської літератури. Виокремити головні історичні події та обставини, які сформували світогляд американських пуритан, розкрити витоки та сенс провіденціальних мотивів у філософських поглядах американських мислителів колоніального періоду.

Характерною рисою американської філософії можна вважати те, що власне термін “філософія” в різні часи, різні епохи його становлення розуміли по-різному. Так, наприклад, перші колоністи Нового Світу філософію розуміли як групу “вільних мистецтв” (теологія, риторика, математика, фізика та ін.) за зразком середньовічних університетів. Згодом, за

часів боротьби за незалежність, філософію почали частково ототожнювати з моральною філософією, філософією здорового глузду, економікою та політикою. Починаючи з XIX ст., американська філософія стає щоразу ближчою до прагматизму, а вже у XX ст. зближується з психологією через те, що філософів почали цікавити переважно свідомість, логіка, мова та її використання. Бостонський історик філософії, гарвардський професор Френсіс Боуен (1811–1890) у праці “Сучасна філософія від Декарта до Шопенгауера і Гартмана” (“Modern Philosophy from Descartes to Schopenhauer and Hartmann”, 1877), слідом за О. Контом, класифікує періоди історії філософії на три етапи: “Де пуританізм відповідає теологічній стадії, бо пояснює всі явища як прояв надприродних сил, американський ідеалізм та деїзм відповідають метафізичній стадії, бо шляхом вивчення ентипів (entype) призводить до усвідомлення архетипів (archetype) як всезагальних законів природи, матеріалізм та природний реалізм відповідають позитивній стадії, яка редукує всю метафізику до понять” [3, р. 264].

У лекції, прочитаній 24 липня 1883 року в Конкордській школі філософії, американський трансценденталіст Франклін Бенджамін Санборн (1831–1917) висловив свій погляд на історію американської філософії, стверджуючи: “Америка без таких шкіл [якими представлена європейська філософія – Я. А.], але з явною філософською долею пішла вперед відтоді, відколи висадились наші батьки-пілігрими у 1620 році, щоб пройти значні, продемонстровані на практиці, фази спекулятивного мислення. Цими фазами, грубо кажучи, є (1) пуританська філософія з 1620 до 1760 року, кульмінацією якої є [філософія] Едвардса; (2) філантропічна філософія з 1760 до 1820 року, з Франкліном на чолі; (3) заперечення філософії, з 1820 до 1850 року; (4) ідеалізм або філософія життя з 1850 року і до сьогодні, найкращим представником якої є Емерсон” [9, р. 401–422]. Як вже було зазначено вище, цю лекцію було прочитано в Конкордській школі філософії, що мала вигляд своєрідного ліцею, розміщеного у дерев’яній будівлі в лісі, де і проходили серії літніх лекцій і дискусій із філософії з 1879 до 1888 року. Подібні класифікації тільки акцентують важливість ранньої американської філософії в історії американської філософської думки як основи її подальшого розвитку.

Повертаючись до колоніального періоду історії Сполучених Штатів Америки, необхідно зазначити, що політичні, соціокультурні умови та релігійні вірування не залишали інтелектуалам багато простору для спекулятивних пошуків. Це була епоха панування пуританських ідеалів, патріархальних благочестивих звичаїв, і тому рання американська філософія проявлялася переважно у богословських творах і церковних гімнах, а також трохи пізніше в працях історичної та політичної тематики. Пуританізм, як особлива сукупність кальвіністських течій у протестантизмі, всією своєю повнотою визначав світогляд переселенців. Надзвичайно влучну дефініцію йому надав Ф. Б. Санборн: “Пуританство, яке було кальвінізмом з англійськими модифікаціями, було тим, що Тацит назвав би важким примиренням імперії і свободи, суверенітету Бога і свободи, навіть політичної свободи людини” [9, р. 401–422]. Світогляд перших колоністів Нової Англії визначався переважно протестантськими ідеями глибокої внутрішньої віри, співвідношення людини та суспільства, а також проблемами розуміння співвідношення людини та Бога. Це були конгрегаціоналісти, які змушені були покинути Англію через релігійні переслідування. Пасажирами перших кораблів, що прибули до берегів нових колоній, стали конгрегаціоналісти, серед яких було чимало богословів, проповідників, юристів, політичних діячів, письменників та ін.

Джерелом для історико-філософського аналізу раннього періоду американської філософії постають здебільшого легенди, листи, утопії, особисті історії. Сьогодні у Сполучених Штатах існують різноманітні громадські організації, такі, як наприклад, “Товариство Вінтропа” (“Winthrop Society”), “Національне товариство синів та дочок пілігримів” (“National Society Sons and Daughters of the Pilgrims”), “Бостонське історичне товариство (США)” (“Partnership of the Historic Bostons (USA)”), метою яких є збереження пам’яті про життя та долі перших поселенців, які розбудовували перші колонії на новому континенті. Однією з цілей цих товариств є робота над створенням можливостей вільно поширювати тексти оригінальних документів того періоду, завдяки яким історики філософії можуть дізнатися про релігійні, етичні, політичні погляди перших поселенців, аналізувати їхній зміст та вибудовувати кризь призму сучасного розуміння предмета філософії філософські погляди колоніальних мислителів. Такі твори зберігають не тільки подібні товариства, але й університети, бібліотеки, колекціонери допомагають долучитися до історії колоніальної епохи Америки, ознайомитися з ідеалами, мріями, мотивами, страхами людей, які зважилися на подібну подорож в один бік, та містять безцінну історичну й генеалогічну інформацію.

Утім, насамперед необхідно проаналізувати, що змусило релігійних біженців шукати прихистку на іншому кінці Світу, розуміючи всі ризики подібної подорожі. Незважаючи на те, що Північну Америку відкрив Христофор Колумб у 1492, минуло ціле століття, перш ніж 102 пасажери вітрильника “Мейфлавер” стали першими мешканцями в Новій Англії. За ціле століття у Старому Світі відбуваються значні релігійні, політичні, культурні та наукові зміни, які наближали пілігримів до їхньої “святої місії”. Реформація Католицької Церкви (reformatio – виправлення) у XVI столітті породила духовно-суспільний та політичний рух, який охопив Західну та Центральну Європу. Метою цього руху була критика Католицької Церкви та папської влади й повернення до біблійних першоджерел християнства. Ця релігійна боротьба, крім церковності, торкнулася питань віри, свободи волі та детермінізму. Полеміка Еразма Ротердамського (1469–1536) та Мартіна Лютера (1483–1546) наочно демонструє суперництво поглядів католиків та протестантів, оскільки відомо, що Еразм не прийняв Реформацію і наприкінці життя гостро полемізував із Лютером із приводу доктрини свободи волі, яку багато протестантів ставили під сумнів. Сам Мартін Лютер називає свободу латинським словом *figmentum*, що перекладається як вигадка, цим самим акцентуючи її характер та природу [10, р. 59]. На думку М. Лютера, людина прямує лише туди, куди спрямовує Бог або диявол, а всі приписи та закони, чи то громадянські, чи то моральні, дані нам для абсолютного виконання. Таким самим детерміністом виступає і Жан Кальвін (1509–1564), який стверджує, що Божа воля є необхідністю речей. У праці “Настанови християнської віри” (“*Institutio Christianae religionis*”, 1536) він ставить питання, що якщо “небо – це батьківщина, то що таке земля, як не вигнання?” [1]. Всіх, хто прийняв у серці правильну віру, Ж. Кальвін вважає богообраними і такими, на кого чекає Божа місія. Саме в цих мотивах необхідно шукати витоки ідеї провіденціальних поглядів протестантів, адже проблема, з якою зіткнулися протестанти, полягала у визначенні свободи волі людини, свободи дії та мислення. Така проблема проявляється в тому, що якщо Бог знає, що зробить християнин завтра, чи не є це виправданням гріха, оскільки гріх буде вчиненим у майбутньому відносно людини. Свобода для протестанта стає проблематичним питанням ілюзорного характеру, адже якщо “все від Бога”, то протестант має повністю віддатися волі Бога і зануритися у містичний контакт із Ним. Подібна інтеріоризація породжує віру в особистісне покликання.

Отже, сформований на ідеях кальвінізму та лютеранстві світогляд перших колоністів увібрав у себе такі мотиви: по-перше, це земне існування пов'язане з постійною важкою працею, лінощам зовсім нема місця як смертному гріху та втраті Божого благословіння. Німецькі реформатори професію людини, її життєвий шлях називали словом *beruf* (професія). Річ у тім, що в німецькій мові від цього іменника утворюється дієслово *berufen*, що перекладається як “покликати”, та прикметник *berufen* – “покликаний”. Такий сенс відкриває двозначність праці для протестанта, праця як життєвий шлях, важкий труд і праця як покликання, і будь-яка професія є корисною. По-друге, детермінізм породив своєрідний фаталізм: і якщо не існує свободи волі, то все в руках Божих, але його задум лишається непізнаним. По-третє, особлива естетика пуритан була, як і релігія, очищена від зайвого через те, що важка праця, смирення та глибоке внутрішнє переживання не залишили місця не тільки розкоші, але й художній творчості, мистецтвам, наукам. Усе вимірювали відповідністю Біблійному тексту, який став мірилом для всіх сфер людського життя. По-четверте, кожен член общини мав право брати участь в управлінні загальною справою общини, а оскільки кожна община, як і кожна людина, в ній незалежні, це призводить до визначення особистої історичної значимості кожного. Кожну дію, кожен вчинок пуританин розглядає як історичний факт, і тому той повністю несе відповідальність за все. По-п'яте, у питаннях віри не існує авторитетів, подібно до настанов Ф. Бекона, пуритани позбавилися останнього ідола, який затьмарював їхній розум. Єдина подоба авторитету, що залишилася для пуританина – це думка общини, колективу. Це означає, що колектив, який є авторитетом, потребує автономії, що проявилася у формуванні конгрегацій, які, своєю чергою, прагнули до ще більшої автономії, а саме: до своєрідного сепаратизму – незалежності від держави, навіть фізичного відділення від влади. Цей радикальний рух отримав назву на честь свого ідейного натхненника Роберта Броуна (1550–1633), послідовників якого почали називати броуністами. Нерідко натрапляємо на визначення, яке надали першим колоністам, – броуністи. Саме таку характеристику надав англійський історик Деніел Ніл (1678–1743) у праці “Історія пуритан або протестантських нонконформістів від Реформації до смерті королеви Єлизавети” (“*The History of the Puritans, or Protestant Nonconformists from the Reformation to the Death of Queen Elizabeth*”, 1732), називаючи Роберта Броуна тим, чие ім'я “згодом дало назву окремії деномінації незгодних” [6, р. 280]. У 1720 році Деніел Ніл опублікував працю під назвою “Історія Нової Англії” (“*History of New England*”, 1720), за яку отримав почесний ступінь магістра мистецтв Гарвардського коледжу. І хоча вважають, що вперше поняття “деномінація” ввів американський богослов Хельмут Річард Нібур (1894–1962) у книзі “Соціальні витоки деномінаціоналізму” (“*The social sources of denominationalism*”, 1929), такий термін використовували англо-американські історики задовго до цього. Справді, специфічною характеристикою деномінації, у цьому випадку броунізму, є її проміжний характер між сектою та церквою. Деномінація визнає інші релігії та вірування і знаходиться в позитивних відносинах із суспільством, що притаманно пуританам Нової Англії.

Утім, будь-який нонконформізм врешті породжує новий конформізм, і в такому разі цементуючим матеріалом для формування конгрегацій стала беззаперечна віра в Бога. Конгрегаціоналізм з'явився приблизно 1580 року внаслідок розколу пресвітеріанської церкви і, будучи радикальною гілкою англійського кальвінізму, проголосив незалежність кожної помісної громади, тобто конгрегації. Головною ідеєю, яку переслідували конгрегаціоналісти, була радикальна відмова від вселенської церкви, як боротьба з церковною бюрократією.

Отже, як висновок, по-перше, конгрегація прагнула до цілковитої незалежності у питаннях віри, а також у політичних, соціальних та культурних питаннях. Саме для забезпечення цих потреб необхідно було не просто домовлятися з європейськими монархами, а шукати цілковито нові землі для розбудови нової держави. По-друге, пуританська аксіологія заперечує розкіш, утім, зовсім не заперечує успішність. Громади могли володіти капіталом і використовувати кошти відповідно до потреб цієї громади, як приклад, оплатити коштовну трансатлантичну подорож сотні релігійних біженців. По-третє, внутрішнє особистісне переживання віри змушує вірити в особливість та покликання не просто кожного окремого члена громади, а й цілого народу, на кшталт біблійних народів. Разом ці ідеї послугували формуванню провіденціальних мотивів у світогляді пуритан броуністів-конгрегаціоналістів. Релігійно-месіанська богообраність та тверезий економічний розрахунок надовго визначили образ першого американця у Новому Світі.

Небесний ідеал аж ніяк не заперечував особистісне благополуччя. У мемуарах колоніста Фінеса Пратта, які оприлюднило Товариство Вінтропа, йдеться про те, що у 1662 році Пратт звернувся до Генерального суду з проханням полегшити його важке матеріальне становище. Фінес Пратт однозначно називає тогочасну релігійну ситуацію “часами духовної темряви”. Голландія, на його думку, була державою, яка надала найбільше свобод віросповідання, ніж будь-яка інша. Цей факт підтверджують біографії європейських філософів (Р. Декарт, Б. Спіноза та ін.), які прагнули вільнодумства та переїжджали до Голландії у пошуках свободи та позбавлення гніту. Проте у пошуках статку з Голландії протестанти переїжджали і до Британії, щоб згодом шукати нового життя в Новому Світі. Історія Пратта, записана у 1622–1623 роках, розповідає про перші контакти двох різних культур, різних віросповідань між непрофесійними дипломатами, втім, між освіченими колоністами та мудрими туземцями. “Дикуни здавалися хорошими друзями доки вони боялися нас, але коли вони побачили, що ми голодуємо, вони почали зневажати нас” [8]. Туземці вивчали англійську мову, щоб більше дізнаватися про поселенців, а останні завдяки мові індіанців краще зрозуміли світогляд туземців.

Наявність корінного населення Нової Англії зіграла так само велику роль у формуванні світоглядних поглядів перших колоністів, адже, виступаючи у ролі Іншого, “дикуни”, або “варвари”, як їх називали, виконували роль антиподу щодо істинного устрою людського суспільства. Вони існували наявним прикладом язичницького племені, яке, на думку пуритан, потребувало негайної християнізації. Близькість іншого народу лише зміцнила провіденціальні погляди колоністів, піджививши їхню віру в свою унікальність та справжній біблійний характер їхньої подорожі. В одній із перших робіт, присвячених дослідженню американської мови (тут і далі йдеться про мову корінного населення народів Північної Америки), Роджер Вільямс (Roger Williams) (1603–1683) намагався не просто створити англо-американський словник, але й дослідити світоглядні орієнтири американських народів. Праця має назву “Ключ до мови Америки чи Поміч із мовою місцевого населення тієї частини Америки, що називається Новою Англією” (“A Key into the Language of America: or, An Help to the Language of the Natives in that Part of America, called New England”, 1643). Цей текст є у вільному доступі у сканованому вигляді, однак, дослідивши частину наукових публікацій останніх років, можна зробити висновок, що він цікавить здебільшого лише філологів. Методику укладання словника-посібника, якою користувався Р. Вільямс, він описав у передмові до книги, вона складається з врахуванням чотирьох пунктів: 1) власне

слова та назви; 2) їхнє походження та застосування; 3) врахування релігійних вірувань та манер поведінки; 4) власне переклад. Такий ретельний підхід до вивчення мови корінного населення Північної Америки підтверджує думку американського дослідника американської історії Дірк Джон Стройк: “Щодо культури та ремесла нові колоністи Массачусетської затоки, Нью-Хейвена, Коннектикуту та інших поселень були прекрасним відображенням найбільш прогресивної частини Англії” [2, с. 26]. Справді, перші колоністи наче виконували настанови видатного філософа Ф. Бекона, який стверджував, що соромно та навіть гріховно заселяти землі невігласами та злодіями. Про інтелектуальний рівень перших поселенців говорить той факт, що пуритани вважали, щоб бути грамотним необхідно вивчати Біблію. Саме тому, незважаючи на небов’язковий характер освіти, кожне місто у Новій Англії було зобов’язане утримувати церковно-парафіяльні початкові школи. Крім початкових шкіл, у містах були також приватні школи для дітей із забезпечених сімей. І хоча спочатку у середній школі навчалось не більше 10 % населення, вже з 1750 року практично кожен чоловік і більше 90 % жінок Нової Англії вміли читати і писати [5]. Населення Нової Англії у 1640 році становило близько 20000 людей, за чотири роки до цього було відкрито Гарвардський коледж, а у 1701 році – колегіальну школу, нині це Єльський університет. Пуритани організували свій релігійний коледж (Коледж Род-Айленда, нині Браунський університет) у 1764 році, а конгрегаціоналісти – Дартмутський коледж у 1769 році. Коледж Вільгельма і Марії в Вірджинії з’явився у 1693 році, його вважали англіканським. У XVIII столітті в Новій Англії видавали журнали, публікували памфлети, книги і збірники релігійних гімнів. У 1702 році світ побачила видатна книга відомого американського мислителя, проповідника Коттона Мезера (1663–1728) “Великі праці Христа в Америці” (“Magnalia Christi Americana”, 1702) – багатотомна праця, яка стала вичерпною історією поселень у Новій Англії, викладеною у формі біографій “американських святих” – провідних громадських та церковних діячів Нової Англії XVII ст. Ця праця американця, якого першим обрали до Лондонського королівського товариства, розкриває святу місію пуритан, які вирушили в пустелю, щоб заснувати Царство Боже. Про це він пише у передмові до своєї книги: “Заслуговує шани одне з найбільших і прекрасних творінь Бога за останній час, а саме – пробудив Господь у тисячах свої слуг Дух, щоб залишили ті землю славної Англії, рідної землі, і перевезли себе, і сім’ї свої через океан до пустельних земель в Америці, на відстані в тисячу льє зі своєї країни заради чистої і непорочної релігії, не знаючи, чи вони будуть мати хліб насущний, але сподіваючись на Бога, і в дорозі шукати передусім Царство Боже” [4, р. 9].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кальвін Ж. Наставление в христианской вере [електронний ресурс] / Ж. Кальвін. – Mode of access: World Wide Web: <http://www.jeancalvin.ru/institution/> (станом на вересень 30, 2016).
2. Стройк Д. Дж. Становление науки в США. (Со времени колонизации до гражданской войны) [текст] : монография / Д. Дж. Стройк; [пер. с англ. Н. В. Воробьева; Общ. ред. Э. Кольмана]. – Москва : Прогресс, 1966. – 478 с.
3. Bowen F. Modern Philosophy from Descartes to Schopenhauer and Hartmann / F. Bowen. – New York : Scribner, Armstrong, and Company, 1877. – 502 p.

4. Cotton M. *Magnalia Christi Americana* : or, The ecclesiastical history of New-England, from its first planting in the year 1620. unto the year of Our Lord, 1698 / M. Cotton. – London : Printed for Thomas Parkhurst, at the Bible and three crowns in Cheapside, 1702. – 816 p.
5. Cremin L. A. *American Education: The Colonial Experience, 1607 – 1783* / L. A. Cremin. – New York : Harper & Row, 1970. – 688 p.
6. Neal Daniel. *The History of the Puritans, or Protestant Nonconformists from the Reformation to the Death of Queen Elizabeth* / Daniel Neal. – London : Printed for R. Hett, 1732. Vol. 1. – 682 p.
7. Niebuhr H. R. *The Social Sources of Denominationalism* / H. R. Niebuhr. – New York : H. Holt, 1929. – 304 p.
8. Phineas Pratt's Account of the Wessagussett Plantation [Electronic resource] / Winthrop Society: Descendants of the Great Migration – Mode of access: World Wide Web: http://winthropsociety.com/doc_pratt.php (viewed on September 30, 2016). – Title from the screen.
9. Sanborn F. B. *The Puritanic Philosophy and Jonathan Edwards* / F. B. Sanborn // *Journal of Speculative Philosophy*. – Vol. 17. – PP. 401–422.
10. Woodhead A. *Considerations Concerning the Spirit of Martin Luther, and the Original of the Reformation* / A. Woodhead. – London : Oxford, 1687. – 104 p.

PROVIDENTIAL IDEAS IN THE PHILOSOPHICAL VIEWS OF THE FIRST COLONISTS IN NEW ENGLAND

Yaroslav Sobolevsky

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Volodymyrska str., 60, Kyiv, 01601, Ukraine,
yasobolevsky@gmail.com*

Annotation: The process of formation of providential motives in ideology of the first colonists of New England is analyzed. The main features of the Puritan world view, as well as religious, political, economic and social and cultural background of the idea of religious-messianic of God's chosen people - Protestant congregations are discovered. The history of philosophical thought of the Founding Fathers of New England is analyzed. The ideas of American researchers of the history of American philosophy are explored. The main features of the philosophical views of the Puritans, which are: providential views, economic calculation, appeals to the heavenly ideal of domestic and personal religious experience and social well-being are demonstrated.

Speaking of the colonial period in the history of the United States, it should be noted that political, social and cultural conditions and religious beliefs intellectuals did not leave much time for speculative research. This was the era of the Puritan ideals, pious patriarchal customs, and so early American philosophy manifested itself mainly in theological works and church hymns, and, later, in the historical and political works. Puritanism, as a special kind of Calvinist Protestantism, determined immigrant's outlook. Protestant idea of deep inner belief, the idea of interaction between man and society and the idea of interaction between man and God determined

the outlook of the first colonists of New England. They were convinced Congregationalists who were forced to leave England because of religious persecution. Passengers first ships arrived to the shores of the new colony were convinced Congregationalists, who were mostly theologians, preachers, attorneys, politicians, writers and others. Not theoretical treatises, but legends, letters, utopias, personal stories are primarily a source for historical and philosophical analysis. Today in the United States there are various community organizations, such as the "Winthrop Society", "National Society Sons and Daughters of the Pilgrims", "Partnership of the Historic Bostons" and others, whose purpose is to preserve the memory of the life, the fate of the first settlers in the New World. Not only are these societies retain their works, but also universities, libraries, collectors help to contribute to the history of Colonial America, meet the ideals, dreams, motives, fears of people who have decided on such a journey one way. These works contain priceless historical and genealogical information.

However, the purpose of this article to analyze what made religious refugees seek refuge in other parts of the world, knowing all the risks of such travel. Reformation of the Catholic Church in the XVI century gave rise to the spiritual and social and political movement that swept Western and Central Europe. Its purpose was to criticize the Catholic Church and papal authority, and return to biblical sources of Christianity. Formed on the ideas of Calvinism and Lutheranism first colonists outlook incorporates the following reasons: First, this earthly existence associated with hard work, laziness is a mortal sin and the loss of God's blessings. Second, determinism led to fatalism - if there is no free will, it is all in God's hands, but the idea remains the unknowable. And thirdly, the special Puritan's aesthetics was cleared of excess like religion, cleared of luxury, art, arts and sciences. Fourth, each member of the community has the right to participate in management of the business community. Fifthly, in matters of faith there is no authority. So as a conclusion, first, the congregation of Puritans committed to full independence in matters of faith, in the political, social and cultural issues. It is for this purpose it was necessary to seek an entirely new land to build a new state. Second, Puritan axiology luxury denies, however does not deny success. Communities could own capital and use the funds according to need, as an example to pay expensive transatlantic travel hundreds of religious refugees. Thirdly, the inner personal experience of faith makes faith in calling feature and not just each individual member of the community, but the entire nation, like the biblical peoples. These ideas formed the providential motives in forming the outlook of the Puritans. The religious-messianic chosen by God and sober economic calculation will determine the nature of the first American in the New World.

Keywords: American philosophy, Puritanism, Personality, God, Providentialism.

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2016

Прийнята до друку 24.10.2016